

Henrikki Tikkanen

Gibson Burrellin Pandemonium. Kohti retrospektiivista organisaatioteoriaa?

tiivistelmä

Gibson Burrellin poleeminen kirja *Pandemonium* (1997) on herättänyt runsaasti keskustelua puolesta ja vastaan heti julkaisemisensa jälkeen. Onko kyseessä tunnetun organisaatioteoreetikon epäonninen ”viimeinen yritys” saada äänensä kuuluville kansainvälisen tutkimusyhteisön korvissa vaiko todellinen kontribuutio ”postmodernille” organisaatioteorialle? *Pandemonium* on helppo nähdä organisaatioteoreettisessa diskurssissa tulta sylkevänä chimaerana, jonka tarkoitus on repiä hajalle traditionaalisen organisaatiotutkimuksen metaolettamuksia ja perusarvoja pureutumalla useisiin tutkimusalueella tähän asti vaiettuihin kysymyksiin kuten tuskaan, kipuun ja kuolemaan, seksuaalisuuteen tai valvontaan. Kovin *Pandemoniumia* koskeva kritiikki kuuluukin, että kirja tekee juuri tämän antamatta mitään korin konkreettista tilalle. Toisaalta *Pandemoniumissa* lukijalla on pitkää aikaa kädessään organisaatioteoreettinen kirja, jota on nautinnollista lukea ja jonka luvut ja lukemattomat retro-organisaatioteoreettiset esimerkit tai ”tarinat” herättävät runsaasti ajatuksia esimerkiksi oman tutkimuksen (ja opetuksenkin) suhteesta mainstream-ajatteluun. Gibson Burrellin poleeminen kirja *Pandemonium* (1997) on herättänyt runsaasti keskustelua puolesta ja vastaan heti julkaisemisensa jälkeen. Burrellin päämotiivina on asettaa kyseenalaisiksi mainstream (malestream?, s. 12, vrt. esim. Calas ja Smircich 1993) – organisaatioteorian ja johtamistutkimuksen ”modernit” meta-olettamukset ja arvot. Samalla kirjoittaja haluaa kehittää organisaatiotutkimuksen kohden ”retrospektiivista organisaatioteoriaa”, joka ottaisi huomioon aiemmin lähes kokonaan unohtetun länsimaisen (kulttuuri)historiallisen dimension pohjana ”uudelle” ymmärryksemme organisaatioista ja organisoimisesta. Kuvaava on *Organization* – lehdessä 5(2)1998 julkaistu review-kommentti, joka on otettu mukaan myös kirjan esilehdelle: ”This book appears to many to be the febrile product – indeed some might say the inchoate ramblings – of a disturbed mind. At the beginning of the year in which it was written, Burrell had his 48th birthday and it is said, by those that knew him, that his fears about premature senile dementia and cirrhosis of the liver intensified. ... *Pandemonium* represents a last gasp effort to establish his credentials at the latter [academic] arena but as we shall see, it unfortunately fails.” Onko kyseessä siis tunnetun organisaatioteoreetikon epäonninen ”viimeinen yritys” saada äänensä kuuluville kansainvälisen tutkimusyhteisön korvissa vaiko todellinen kontribuutio ”postmodernille” organisaatioteorialle? Mitä *Pandemonium* – saatanan palatsi, s. 35 – oikeastaan pitää sisällään?

Kuten jokainen Burrellin kirjaa lehteilyt nopeasti ymmärtää, kumpaankin kysymykseen on vaikea antaa suoraa vastausta. Kirjoittaja on halunnut tietoisesti kirjoittaa *Pandemoniuminsa* tyylillä, joka on mahdollisimman kaukana perinteisestä akateemisesta oppikirjatyylisestä sekä argumentaatiotyyliltään että layoutiltaan (vrt. Burrell ja Morgan 1979). Käsillä ei ole tavallinen kirja, vaan Gibson Burrellin ohjaama seikkailuretki länsimaisen organisaatioajattelun taustoihin, kulissinaan goottilainen *Pandemoniumin* kaupunki portteineen, torneineen ja varustuksineen. Kirja ei niinkään kerro organisaatioista itsestään, vaan organisaatioiden tuottamisesta (production of organization) historiallisissa, inhimillisissä yhteyksissään. ”Bureaucracy within organizations is only one form of organization, albeit a key and defining morphism. Human life is organized in other ways, through networks, markets, gift relationships and straightforward affection. Human life is shaped by emotions such as hatred, fear, loathing, disgust and passion. *Pandemonium* is about human life and its organization and not ’organizations and human life’.” (s. 25). Varoitus: lineaarisuus tappaa, huomauttaa Burrell (ks. esim. s. 8–9) ja suunnittelee kirjansa itsenäiset luvut luettavaksi lukijan valitsemassa järjestyksessä, edeten joko sivujen yläreunoja myöten kohti kirjan loppua tai alareunoja myöten kohti ensimmäistä kappaletta, jossa *Pandemoniumin* portti sijaitsee. Varsin suppeaksi rajattu lähdeluettelo on sijoitettu kirjastoon keskelle kaupunkia. Näin retkestä retro-organisaatioteorian kaupunkiin on tarkoitus tulla todellinen kiertokäynti, josta jokaisen lukijan on mahdollista poimia itseään eniten kiinnostavia aineksia. Retki alkaa kuvaavasti Burrellin kuvitteellisesta ”professorinbunkkerista” Warwickin yliopistosta, joka on ”rakennettu kirjasta nimeltä *Sociological Paradigms and Organizational Analysis* saadulla pääomalla”, ja jonka ”neljässä samankokoisessa huoneessa kirjoittaja on piileskellyt” jo viidentoista vuoden ajan. Siis *Pandemoniumiin* ”Abandon Hope All Ye Who Enter Here.”

Pandemoniumiin

Kirjan toinen luku johdattaa lukijan syvälle *Pandemoniumin* syövereihin, joka paljastuu todelliseksi merkitysmaailmojen

Baabelin torniksi (s. 39). Burrell nojaa voimakkaasti Markiisi de Saden ja Nietzschen kirjoituksiin osoittaakseen älyllisiä aukkoja valistusideologiaan ja loogis-kausalisesti ajattelevan subjektin olettamukseen perustuvassa modernissa organisaatiotutkimuksessa, joka rajaa keskeisiä ihmisorganisaatioiden toimintaan liittyviä osa-alueita raaka'asti pois "tieteellisen" kiinnostuksen piiristä. Tällaisia alueita ovat mm. seksuaalisuus, (sadistinen) kipu sekä valta ja väkivalta. "... organization studies tends to be kitsch because it ignores or, worse still, consciously hides that which is thought to be unacceptable in polite company." (s. 52). Myös organisaatiotutkijoiden into keskittyä menestykseen ja unohtaa epäonnistuminen, "kuolema ja sairaudet" saa Burrellilta jyrkän tuomion. "The management writer equally cosmeticizes the necrotic collapse of organizational structures one day with the rouge of excellence and mastering change (Peters 1990; Moss Kanter 1990), the next with BPR and TQM." (s. 53)

Retronäkökulma organisaatioiden menestykseen paljastaa armottoman totuuden liikkeenjohto- ja organisaatioajattelun menestysthakuisuuden todellisista perusteista: esimerkiksi vuonna 1885 olemassa olleista yhdysvaltalaisista liiketoimintaorganisaatioista oli sata vuotta myöhemmin hengissä vain puoli sadasosaa (s. 53). Historiallisesta perspektiivistä business-kouluissa opetetaan kaunisteltua "kitschiä", jolla on useimmiten vain näennäinen yhteys organisaatioissa kohdattuihin todellisuuksiin. 1500- ja 1600-lukujen eurooppalainen oppineisto luki yliopistossa kreikkalais-roomalaista mytologiaa, jossa seikkailivat Ratio ja Libido, Mercurius, Diana, Bacchus ja Venus tai näiden kreikkalaiset vastineet. Tämä myyttinen maailma on hyvin kaukana modernista rationaalis-byrokraattisesta organisaatioajattelusta. Silti sen voidaan nähdä muovanneen voimakkaasti keskiajan, renessanssin ja esivalitusajan ihmisten toimintaa ja organisoitumista, mistä Burrell mainitsee esimerkkinä noitavainot ja näiden toteuttamisen. Nykypäivän ihmisen on vaikea ymmärtää menneisyyden ilmiöitä, esimerkiksi noitavainoja ymmärtämättä sitä historiallista kontekstia, joka ne tuotti. Toisaalta on myös tunnistettava menneiden aikojen ajatusmaailmojen merkitys valistuksen ideologian synnylle, jolle koko modernin maailmankuvan tiedeihanteineen voidaan pelkistetysti katsoa perustuvan. Toisaalta voidaan tunnistaa myös nykykeskustelusta puuttuvia teemoja, joilla historian valossa selvästi tulisi olla merkittävämpi asema esimerkiksi organisaatioteorian alueella. Talonpoikaisuus tai maalaisuus (peasantry) on Burrellin mukaan yksi tällaisista unohdetuista teemoista.

The Magic Kingdom

Kolmannessa luvussa Burrell johdattaa seurailijansa lumottuun kuningaskuntaan, jossa sellaiset arkkitehtoniset maamerkit kuin Keopsin pyramidi, Caracullan kylpylät ja Hadrianuksen huvila muinaisessa Roomassa, Albert Speerin keskeneräiseksi jäänyt Berliini, Disneyland tai Rodeo Drive seisovat sulassa sovussa tarjoten tulkinta-avaimia syntyjankohtansa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, Zeitgeistiin. Toisaalta kirjallisuus, esimerkiksi Shakespearen Myrsky synty- ja vaikutushistorioineen tarjoaa Burrellille samankaltaisia hahmotusmahdollisuuksia. Jotta kokonaisuus muodostuisi mahdollisimman sekavaksi, kirjoittaja manaa länsimaisesta kulttuurihistoriasta esiin vielä suuren joukon suuntauksia, joiden katsoo vaikuttaneen esi-kartesiolaisen ajan hengen muodostumiseen. Tärkeimpinä tunnistetaan juutalaiset kabbalistit ja protestanttiset Rosenkreuzarit, joiden mystisillä opeilla oli huomattava ote länsimaisesta yliopistolaitoksesta 1500- ja 1600-lukujen taitteessa, renessanssin ja valitusajan välisellä sotaisella kaudella (vrt. Eco 1992). Kabbalistien tärkein opinkappale oli Burrellin mukaan lineaarisuuden, diakronisuuden ja (näennäis)jestyksen kieltäminen ihmisen elämässä ja toiminnassa. Rosenkreuzarit puolestaan halusivat rakentaa mystistä yhteiskuntautopiaa, jossa maagisilla elementeillä olisi keskeinen rooli. Rosenkreuzareiden verkostomaisella soluorganisaatiolla ja sen kiistellyillä yhteyksillä vapaamuurariuteen on myös mielenkiintoisia yhtymäkohtia nykypäivään.

First Exhibit: Abattoirs and Death

Kuolema, eräs modernin yhteiskunnan ja modernin organisaatioteorian vaietuimmista aiheista, on keskeinen elementti Pandemoniumin neljännessä luvussa. Burrell luettelee länsimaiden historiasta lukuisan joukon esimerkkejä, joissa modernien, byrokraattisesti ja järkipäisesti ohjattujen organisaatioiden koko olemassaolo ja toiminta on perustunut tappamiselle ja kuolemalle. Kolmannen valtakunnan keskitysleiriorganisaatio, ensimmäisen maailmansodan tappokentät, Henry Fordin autojen kokoamislukuhinnan esikuvana toimineet vuosisadan vaihteen Chicagon massateorastamot ("toimiihan tämän toisinpäinkin") tai McDonalds ovat jyrkempiä tai lievempiä tapauksia saman ilmiön tiimoilta. Burrell jopa kärjittää (s. 138) "...McDonalds is an organization dependent very much on death and its organizational antecedents lie not only in modern factory farming but in the concentration camps of Auschwitz and Buchenwald as well."

Second Exhibit: Pain

and Disease

Kuten kuolema, myös kipu, tuska ja sairaus ovat modernille organisaatioteorialle varsin vieraita aiheita. Kuitenkin kipu, tuska ja kidutus ovat olleet osa ihmisten organisoitua toimintaa jo antiikin Kreikan ajoista pyhään inkvisitioon, 1800 – luvun luonnonoikkunäyttelyihin ja nykypäivän grunge – kulttuuriin. Sairaudet – esimerkiksi rutto, kuppatauti ja AIDS – ovat myös kautta historian läpitunkeneet organisaatioita ja vaikuttaneet niiden toimintaan. Kipuun, tuskaan, sairauksiin ja näihin väistämättä liittyvään organisatoriseen vallankäyttöön kytkeytyvät pelon ja vihan tunteet saa myös huomiota Burrellilta varsin vaiettuna organisaatiotutkimuksen osa-alueena Pandemoniumin viidennessä luvussa.

Third Exhibit: Satyrsville

Kirjansa kuudennessa, seksuaalisuutta käsittelevässä luvussa Burrellin alkuperäinen tarkoitus oli osoittaa, miten naiseus oli marginalisoitu organisaatioteoreettisessa diskurssissa (s. 232). Lopulta kyseinen aihe jäi vain yhdeksi kertomukseksi lukuisten muiden joukossa, joiden tarkoitus on osoittaa, miten marginalisoivalla tavalla moderni organisaatioteoria suhtautuu seksuaalisuuteen ja sen lukuisiin ilmentymiin (organisaatioiden re-erotisaatiosta esim. Burrell 1991, vrt. s. 236). Fallosentrisyys, pornografia, bi-, trans- ja homoseksuaalisuus tai seksuaaliset perversiot ovat aiheita, joita Burrell lähestyy mm. kulttuurintutkimuksen ja sosiaaliteorian antamien viitteiden pohjalta (esim. Foucault'n tunnettu seksuaalisuuden historia, 1979). Pandemoniumissa organisaatiotutkimus saa tuomion auttamattomasta fallosentrisyydestä, ahdasmielisyydestä ja kapeakatseisuudesta, esim. kulttuurintutkimuksessa käyty keskustelu seksuaali – identiteettien ja – roolien konstruktivisuudesta (ks. 234–235) ei ole juurikaan saanut huomiota organisaatioteoriassa, vaikka sillä voidaan nähdä olevan lukusia implikaatiota organisoimiselle ja organisoitumiselle.

Fourth Exhibit: Panopticon City

Kolme synkkää kujaa nimeltään Orwell Passage, Reich Road ja Marcuse Mews liittävät Satyrsvillen Panopticon Cityyn, joka on omistettu valvonnalle ja kontrollille. Pandemoniumin seitsemännessä luvussa Burrellin tarkoitus on osoittaa, miten monenlaisia muotoja valvonta voi saada organisaatioiden toiminnassa. Foucault'n (1977) analysoiman klassisen Jeremy Benthamin Panopticon – vankilasuunnitelman lisäksi Burrell maalailee yhtäläisyyksiä keskiajan luostarien, 1600 – luvun alun Mauritz Nassaulaisen armeijan, alkuteollisen Britannian tehtaiden, kulttuurivallankumouksen Kiinan ja nykypäivän monikansallisten yritysten valvonta- ja kontrollijärjestelmien välille. 1800-luvulla suunniteltu Ashingtonin kaivoskylän systemaattinen arkkitehtuuri tuodaan myös esille malliesimerkkinä modernien kontrolliorganisaatioiden – tässä tapauksessa kaivosyhtiön ja paikallishallinnon – halusta rakentaa valvonta ja hallinta sisään yhteiskunnan perusrakenteisiin aina yhdyskuntasuunnittelusta lähtien. Burrell kysyy ja vastaa (s. 217): ”Does it make sense then to speak of a 'surveillance society' (Lyon 1994), the empire of the gaze (Jay 1985) the 'maximum security society' (Marx 1988) or 'the superpanopticon' (Poster 1990)? The answer must surely be 'Yes' – given the developments on all technological and organizational fronts.” Toisaalta Burrell korostaa, että individualismin viimeaikainen korostuminen ihmisten käyttäytymisessä voidaan nähdä vastavoimana yhä lisääntyvälle organisatoriselle valvonnalle yhteiskunnan eri kentillä. Tosin individualismiakin voidaan ohjata ja ohjataan esimerkiksi ”muodin” keinoin.

Fifth Exhibit: The Pillory

Pandemoniumin kahdeksas kappale on nimetty jalkapuuksi, johon Burrell epäilee ennen pitkää joutuvansa, koska hänen viides näyttelynsä sisältää varsin kriittisiä ja sarkastisia huomioita 1990-luvun liiketaloustieteen ja liikkeenjohdon koulutuksen tilasta. Kriitikki kohdistuu erityisesti mekaanisiin MBA-ohjelmiin (s. 190): ”What is negative about the rise of the business schools centred upon the MBA is the cycle of a narrow, pragmatic and egocentric view of the world and the individual's place within it. As teachers, we accept far too readily the constraints put upon us from students for relevance, recency, results and redemption.” Toisaalla, London School of Economicsin rehtori, sosiologi Anthony Giddens on esittänyt aivan vastaavia väitteitä perustellessaan, miksi hänen instituutionsa ei tarjoa eikä tule tarjoamaan MBA- koulutusta. Opiskelijoille ei haluta antaa ko. ohjelmien välittämää stereotyyppistä, mekaanista kuvaa liike-elämän toiminnasta, joka rajaa sen tiukasti omaksi toimintafäärikseen, eroon muista yhteiskunnan osa-alueista. Burrell näkee huolestuttavan kehityksen takana mm. taloustieteen perinteisen taipumuksen tavoitella positivistista, matemaattis-luonnontieteellistä tutkimusideaalia, joka on johtanut liiketaloustieteen ja muiden keskeisten yhteiskuntatieteiden kuten sosiologian selkeästi havaittavaan pesäeroon, joka on ”lobotomisoinut kokonaisia älyllisen kehittämisen osa-alueita” esimerkiksi organisaatiotutkimuksen alalla. Myös filosofia, taiteentutkimus, kirjallisuus, historia ja kulttuurintutkimus on pidetty keinoitekoisen tiukasti erillään liikkeenjohtotieteestä.

Sixth Exhibit: The Hall

of Mirrors

Yhdeksännen luvun peilialissa Burrell pohdiskelee ”visuaalisen” kasvavaa merkitystä organisoidussa toiminnassamme, korvaamassa ”suullista” ja ”kirjallista”. Uudet mediat ja näiden muuttuneet toimintalogiikat virtualisoivat suhdetta ”yksilön” ja ”todellisuuksien” välillä, jolloin myös perinteisesti selkeät toimija-tarkkailija-suhteet hämärtyvät, muodostuu postmoderni ”kommunikaation ekstaasi” (Baudrillard 1989). Nykypäivän suuret byrokraattiset organisaatiot ympäröivät sidosryhmänsä Burrellin mukaan hyper-reaaliseen visuaaliseen kommunikaation mereen, jossa keskeisenä työkaluna on ”impression management” tai ”imagineering” (vrt. Morgan 1989). Organisaatioista tulee valtaisia peilisaleja, jotka kuvastavat ja välittävät arvojaan ja identiteettiään kaikin kuviteltavin visuaalisin keinoin. Yhtäältä tämä optosentrismi mahdollistaa yhä lisääntyvän asenne- ja arvomuokkauksen ja sitä kautta valvonnan, toisaalta organisaatioiden ”todellisen” luonteen kätkemisen.

Retro-Organization Theory(?)

Pandemoniumin kymmenennessä ja viimeisessä luvussa Burrell vetää yhteen joitakin edellisissä luvuissa käsittelemään pääteemoja. Esimodernin maailman esimerkkien on tarkoitus tuottaa jo kirjan nimessä luvattua retrospektiivisistä organisaatioteoriaa, joka on luonteeltaan leimallisesti eurooppalaista ja esiamerikkalaista. Burrell ei, vastoin perinteistä organisaatioteoriaa, ole juuri ollenkaan kiinnostunut teollisesta proletariaatista tai valkokaulustoimihenkilöistä ja liikkeenjohdosta. Sensijaan, maalaisuus tai talonpoikaisuus ja siihen liittyvät organisatoriset ilmiöt saavat keskeisimmän roolin retro-organisaatioteoriassa. ”The history of corporate growth has been marked by succesful assaults upon the peasantry. Industrialization requires that workers are made of peasants; that peasants are dragged screaming into ’seminaries of vice’, ’dark satanic mills’, ’prison factories’, and so on.” (s.103–102). Modernia organisaatioteoriaa on helppo syyttää ”juurettomuudesta”, mistä syystä talonpoikaisyhteisöllisyydelle perustuvien organisaatioiden historialliselle ymmärtämiselle on tarvetta. Maalaisuus on iskostunut syvälle teolliseen tajuntaamme, ...”the views of the peasantry exist within the counter-cultures of industrial life, they exist within massive segments of the present world population, they exist within our own psyches. ...”We grow plants and tend gardens. We keep animals. We use the metaphors, myths and tales of agricultural life.” (s. 77–76). Burrell hahmottelee nykypäivän IRAn organisaationaalisia perusteita Irlannin maaseudun vastarintaliikkeessä, joka sai alkunsa jo 1700 – luvun loppupuolella. Toisena esimerkkinä toimii Sisilian mafia, joka on myös merkittävä nykyorganisaatio, jonka juuret ovat syvällä etelä-italialaisessa maaseudussa ja sen perinteissä.

Retro-organisaatioteorian pääaihe, maalaisuuden historia, näyttää aluksi jopa yllättävältä perinteisen organisaatioteorian näkökulmasta. Burrell haluaakin ymmärtää ”organisaatioteorian” mahdollisimman laajasti käsittämään kaikkia inhimillisen organisoidun toiminnan ilmiöitä. Pandemoniumin sisältämät lukemattomat esimerkit ja anekdootit kuvastavat hyvin tätä linjausta. Burrell laajentaa organisaatioteorian kiinnostuksen alueita perinteisestä enemmän tai vähemmän muodollisiin organisaatioihin liittyvien ilmiöiden tutkimukseen keskittyneestä organisaatioiden teoriasta, organisaatiopsykologiasta ja inhimillisten voimavarojen johtamisesta retroteoriaksi, joka on kiinnostunut kaikista inhimillisen organisoidun toiminnan muodoista historiallisissa konteksteissaan.

Sinällään Burrellin ajatuksissa organisaatiotutkimuksen syvenemisestä ontologisesta ja historiallisesta perspektiivistä ei ole paljon uutta (vrt. esim. ”being/becoming ontology” ja ”historical foresight”, Chia 1997, ”Aristotelian themes in organization studies”, Tsoukas ja Cummings 1997). Kuten jo Pandemoniumin esilehdillä luvataan, Burrellin retro-organisaatioteoria voidaan liittää helposti myös puheenvuoroksi ajoittain kiivaseenkin keskusteluun postmodernisuudesta ja postmodernin organisaatioteorian mahdollisuuksista (esim. Parker 1992, Tsoukas 1992, Parker 1995 kommentaareineen, Chia 1995, Alvesson 1995). Maalaisuudesta kumpuavien organisatoristen ilmiöiden tunteminen voi auttaa meitä hahmottamaan paremmin myös ”juurilleen” palaavia jälkiperinteisiä organisaatioita. Esimerkkinä Burrell kontrastoi modernien organisaatioiden progressiivista ja lineaarista aikakäsitystä maalaisen, spiraalimaisen aikakäsityksen kanssa, joka hämärtaa menneen, nykyisen ja tulevan rajoja. Post(post)modernissa fragmenttien maailmassa (Bauman 1995) vallitsee pääosin spiraalinen aika (paitsi ehkä perinteisimmässä modernille asteelle jääneissä organisaatioissa, jotka taas muodostavat omat fragmenttinsa), mikä voidaan nähdä edelleen retrospektiivisen organisatorisen ymmärryksen tärkeyttä puoltavana seikkana.

Kuten tämän esseen alussa lainatuista kirja-arvosteluista voidaan todeta, Pandemonium herättää helposti kauhistusta ja torjunnan halua perinteisemmin suuntautuneiden organisaatiotutkijoiden keskuudessa. Kuten Burrell itse toteaa (s. 45),

Pandemonium on helppo nähdä organisaatioteoreettisissa diskurssissa tulta sylkevänä chimaerana, häiriintyneen mielen tuotteena, jonka tarkoitus on repiä hajalle traditionaalisen organisaatiotutkimuksen metaolettamuksia ja perusarvoja. Kovin Pandemoniumia koskeva (moderni) kritiikki kuuluukin, että kirja tekee juuri tämän antamatta mitään kovin konkreettista tilalle. Retrospektiivisen organisaatioteorian projekti jää vielä selvästi kesken, kaikissa väitteissään Burrell ei ole edes kovin vakuuttava. Tästä syystä tämänkin kirjoituksen alaotsikossa on kysymysmerkki. Toisaalta Pandemoniumissa lukijalla on pitkää aikaa kädessään organisaatioteoreettinen kirja, jota on nautinnollista lukea ja jonka luvut ja lukemattomat retro-organisaatioteoreettiset esimerkit tai ”tarinat” herättävät runsaasti ajatuksia esimerkiksi oman tutkimuksen (ja opetuksenkin) suhteesta mainstream – ajatteluun. Joskus on sanottu, että organisaatioteoreettisen diskurssin tunteminen on ”must” kaikille liiketaloustieteilijöille omasta pääasiallisesta oppiaineesta tai tutkimuskohteesta riippumatta. Jos hyväksyy tämän, on Burrellin kirjakin ehdoton must ja suositeltavaa lukemista ja pohdiskelun aihetta. j

Kirjallisuus

- Alvesson, M. (1995) The Meaning and Meaninglessness of Postmodernism: Some Ironic Remarks. *Organization Studies*, 16/6, pp. 1047–1075.
- Baudrillard, J. (1989) *America*. Verso, London.
- Bauman, Z. (1995) *Life in Fragments. Essays in Postmodern Morality*. Blackwell, Cambridge.
- Burrell, G. (1997) *Pandemonium. Towards a Retro-Organization Theory*. Sage, London.
- Burrell, G. (1991) The Organization of Pleasure. In *Critical Management Studies*, ed. by Alvesson, M. – Willmott, H. Sage, London.
- Burrell, G. – Morgan, G. (1979) *Sociological Paradigms and Organizational Analysis*. Gower, London.
- Chia, R. (1997) *Essai: Thirty Years On: From Organizational Structures to the Organization of Thought*. *Organization Studies*, 18/4, pp. 685–707.
- Chia, R. (1995) From Modern to Postmodern Organizational Analysis. *Organization Studies*, 16/4, pp. 579–604.
- Calas, M. – Smircich, L. (1993) Dangerous Liaisons: The Feminine in Management Meets Globalization. *Business Horizons*, April, 73–83.
- Eco, U. (1992) *Foucaultin heiluri*. WSOY, Helsinki.
- Foucault, M. (1979) *The History of Sexuality*, Vol. 1. Vintage, New York.
- Foucault, M. (1977) *Discipline and Punish*. Allen Lane, London.
- Jay, M. (1985) *In the Empire of the Gaze*. ICA Papers, London.
- Lyon, D. (1994) *The Electronic Eye*. Polity Press, Cambridge.
- Marx, G. (1988) *Undercover: Police Surveillance in America*. University of California Press, Berkeley.
- Morgan, G. (1989) *Imaginization*. Sage, London.
- Moss Kanter, R. (1990) *When Elephants Learn to Dance*. Harvard University Press, Cambridge.
- Parker, M. (1992) Post-Modern Organizations or Postmodern Organization Theory? *Organization Studies*, 13/1, pp. 001–017.
- Parker, M. (1995) Critique in the Name of What? Postmodernism and Critical Approaches to Organization. *Organization Studies*, 16/4, pp. 553–564.
- Peters, T. (1990) *Towards the Entrepreneurial and Empowering Organization*. Presentation at Royal Lancaster Hotel, London, 13 February.
- Poster, M. (1990) *The Mode of Information*. Polity Press/Blackwell, Cambridge.
- Tsoukas, H. (1992) Postmodernism, Reflexive Rationalism and Organizational Studies: A Reply to Martin Parker. *Organization Studies*, 13/4, pp. 643–649.
- Tsoukas, H. – Cummings, S. (1997) Marginalization and Recovery: The Emergence of Aristotelian Themes in Organization Studies. *Organization Studies*, 18/4, pp. 655–683.